

Building a better
working world

Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS

Dronning Eufemias gate 6, NO-0191 Oslo
Oslo Atrium, Postboks 1156, 0107 Oslo

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA

Tlf: +47 24 00 24 00

Fax: +47 24 00 24 01

www.ey.no

Medlemmer av den norske revisorforening

Finansdepartementet
Avdeling for formuesforvaltning
Att.: Espen Erlandsen
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Oslo, 15. desember 2016

Oversendelsesbrev – Attestasjonsoppdrag Folketrygdfondet

På vegne av Eirik Tandrevold oversendes vår uavhengige attestasjonsuttalelse om utforming og implementering av Folketrygdfondets rammeverk for måling og styring av kredittrisiko.

Med vennlig hilsen
ERNST & YOUNG AS

v/Johan-Herrman Stene

Vedlegg

Building a better
working world

Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS

Dronning Eufemias gate 6, NO-0191 Oslo
Oslo Atrium, Postboks 1156 Sentrum, 0107 Oslo

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA
Tlf: +47 24 00 24 00
Fax: +47 24 00 24 01
www.ey.no
Medlemmer av den norske revisorforening

Finansdepartementet

Uavhengig attestasjonsuttalelse om utforming og implementering av Folketrygdfondets rammeverk for måling og styring av kredittrisiko

1 Formål og rammer for attestasjonsoppdraget

1.1 Innledning

I samsvar med oppdragsavtalen mellom Folketrygdfondet og Ernst & Young AS (heretter «EY») av 12. april 2012 er det avtalt en ordning med årlige såkalte attestasjonsoppdrag. Det er lagt opp til at det på årlig basis blir etablert et særskilt mandat fra Finansdepartementet om temaet i det enkelte oppdrag.

For 2016 er attestasjonsoppdragets mandat gitt i Finansdepartementets brev av 24. juni 2016. Attestasjonsoppdraget skal omfatte en gjennomgang av utforming og implementering av Folketrygdfondets rammeverk for måling og styring av kredittrisiko. Oppdraget skal utføres i samsvar med ISAE 3000 – «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisjon av historisk økonomisk informasjon».

1.1.1 Folketrygdfondets ansvar

Folketrygdfondet er ansvarlig for utforming og implementering av et rammeverk for måling og styring av kredittrisiko.

1.1.2 Vår uavhengighet og kvalitetskontroll

Vi har overholdt kravene til uavhengighet i revisorloven og andre etiske krav i Den norske Revisorforenings regler om etikk, som er basert på grunnleggende etiske prinsipper som integritet, objektivitet, profesjonell kompetanse og tilbørlig aktsomhet, konfidensialitet og profesjonell adferd.

Vi anvender Internasjonal standard for kvalitetskontroll (ISQC 1) «Kvalitetskontroll for revisjonsfirmaer som utfører revisjon og forenklet revisorkontroll av regnskaper samt andre attestasjonsoppdrag og beslektede tjenester» og har et omfattende kvalitetskontrollsystem som omfatter retningslinjer og rutiner for overholdelse av etiske krav, profesjonelle standarder og gjeldende lover.

1.1.3 Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi Finansdepartementet betryggende sikkerhet for at Folketrygdfondet har utformet og implementert et rammeverk for måling og styring av kredittrisiko i samsvar med målekriteriene beskrevet nedenfor.

Building a better
working world

Vi har vurdert utforming og implementering av Folketrygdfondets rammeverk for måling og styring av kredittrisiko og har sammenholdt dette med målekriteriene beskrevet nedenfor.

Funn og konklusjon er basert på Folketrygdfondets risikostyring og kontroll slik det er utformet og implementert per i dag.

1.2 Avgrensning av begrepet «rammeverk for måling og styring av kredittrisiko»

I denne uttalelsen har vi, i samsvar med vårt mandat, anvendt begrepet «rammeverk for måling og styring av kredittrisiko». Med dette mener vi de måle-, risikostyrings- og kontrollprosessene som er etablert for å måle og styre kredittrisiko.

Kredittrisiko skal i denne sammenhengen forstås som risiko for at utsteder av et verdipapir ikke er i stand til å betale renter og/eller avdrag, er under konkursbehandling eller settes under offentlig administrasjon.

1.3 Standarder og målekriterier

Vi er ikke kjent med at det finnes en enkeltstandard eller detaljerte målekriterier som kan brukes som grunnlag for et attestasjonsoppdrag som dette.

For å sikre en helhetlig vurdering har vi derfor funnet det formålstjenlig å anvende EYs rammeverk for vurdering av risikostyring og internkontroll. EYs rammeverk er basert på "Enterprise Risk Management – Integrated Framework" utviklet av "The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO)" og vår erfaring med ledende praksis og anerkjente referanseverk for internkontroll innenfor kapitalforvaltning.

Tilnærming og generelle målekriterier er vurdert i lys av virksomhetens kompleksitet og egenart.

1.4 Avgrensning av oppdraget

Vår gjennomgang omfatter kun en gjennomgang av rammeverket for måling og styring av kredittrisiko. Andre prosesser eller andre deler av Folketrygdfondets rammeverk for risikostyring og internkontroll, herunder markedsrisiko, motpartsrisiko og operasjonell risiko, faller utenfor denne gjennomgangen.

Markedsrisiko skal i denne sammenhengen forstås som risiko for endring i markedsverdi som et resultat av bevegelser i observerte priser i finansmarkedene. Dette inkluderer også endringer i kredittpåslag som benyttes ved prising av lån.

Motpartsrisiko skal i denne sammenhengen forstås som risikoen for at en avtalemotpart ikke står ved sine forpliktelser. Motpartseksposering defineres som kostnaden ved å gjenskape verdien av en transaksjon eller serie av transaksjoner gjort med en motpart, i tilfeller hvor motparten ikke honorerer avtaler eller forpliktelser.

Operasjonell risiko skal i denne sammenhengen forstås som risikoen for økonomisk tap eller tap av omdømme som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

Building a better
working world

Oppdraget omfatter ikke kontroll av om risikostyringen og kontrollene har vært effektive og fungert etter forutsetningene; det vil si hvordan prosedyrene er fulgt, om prosedyrene er gjennomført på en konsistent måte og hvem som har utført dem.

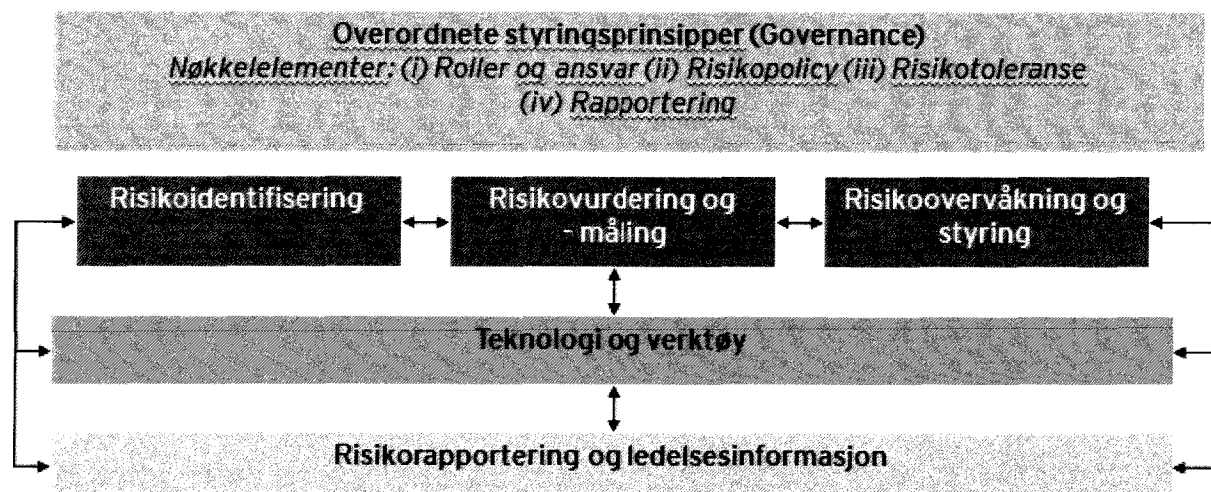
Oppdraget omfatter ikke vurdering av om risikoene som Folketrygdfondet har identifisert, er fullstendige og dekkende for Folketrygdfondets virksomhet. Andre risikoer enn de som er identifisert av Folketrygdfondet kan være aktuelle, og risikoer som faktisk er identifisert av Folketrygdfondet, kan vise seg å ha andre konsekvenser enn de er vurdert å ha i dag.

1.5 Metodikk og utført arbeid

ISAE 3000 – «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisjon av historisk økonomisk informasjon» krever at vi planlegger og gjennomfører kontrollhandlinger for å kunne avgi en uttalelse med høy, men ikke absolutt sikkerhet, om at rammeverket for måling og styring av kredittrisiko er i samsvar med målekriteriene. Vårt arbeid er beskrevet nedenfor.

1.5.1 Metodikk

Vår metodikk er basert på vår erfaring med kapitalforvaltning og representerer et helhetlig rammeverk for vurdering av risikostyring og internkontroll. I vår tilnærming har vi basert oss på en vurdering av seks fundamentale komponenter av en kapitalforvalters system for risikostyring og internkontroll. Disse komponentene fremgår av figuren nedenfor:

Innholdet i de enkelte komponentene i risikostyringssystemet består av:

- Organisering av overordnet styring og kontroll («governance»): Overordnet styring og kontroll defineres som styrets eller ledelsens interne retningslinjer for å sikre identifisering av alle typer risikoer som er relevante. Videre må det være dekkende prosesser, prosedyrer, systemer og kontrollrutiner for å sikre måling, rangering, overvåking, styring og rapportering av denne risikoeksponeringen.
- Identifisering av risiko: En prosess for strukturerte gjennomganger av risikoeksponeringen.
- Vurdering og måling av risiko: Modeller, systemer og metoder for å rangere de ulike typene av identifiserte risiko i henhold til deres betydning.

Building a better
working world

- **Overvåking og styring av risiko:** Med overvåking av risiko menes en prosess hvor identifisert risikoeksponering og effekten av kontrolltiltak som er iverksatt for å minimere denne eksponeringen, overvåkes løpende. Med risikostyring menes en prosess hvor løpende beslutninger tas om en gitt risikoeksponering skal aksepteres eller kontrolleres straks den er blitt identifisert og rangert.
- **Teknologi og verktøy:** Tekniske systemer som understøtter prosessene for identifisering, måling, rangering, overvåking, styring og rapportering av risiko.
- **Risikorapportering og aggregering av relevant ledelsesinformasjon:** Prosesser hvor organisasjonens risikoprofil (f.eks. aktuell risikoeksponering og effektiviteten til iverksatte kontrolltiltak) konsolideres og rapporteres innen organisasjonen og til de styrende organer.

1.5.2 Utført arbeid

For å vurdere utforming og implementering av selskapets rammeverk for måling og styring av kredittrisiko har vi gjennomført følgende handlinger;

- gjennomgått styrende dokumenter og annet relevant skriftlig materiale av betydning for oppdraget. Disse dokumentene omfatter lover, forskrifter, mandater, prinsipper, retningslinjer, stillingsinstruksjoner, prosessbeskrivelser, presentasjoner, møtereferater, egenrevisjoner, rapporter fra internrevisor, ledelsesrapporter og andre styrende dokumenter,
- rettet forespørsler til og avholdt flere møter med ledere og ansatte i Folketrygdfondet hvor det er redegjort for utforming av rammeverk og prosedyrer for risikostyring og kontroll, og
- gjennomgått relevante prosesser med prosesseier.

Vi har sammenholdt de sentrale elementene i Folketrygdfondets utforming og implementering av rammeverk og prosedyrer for styring og kontroll og verifisert hvorvidt det er etablert;

- overordnede styringsprinsipper som etablerer klare roller og ansvar, etablerer klare mandater og stiller krav til rapportering,
- prosesser og kontroller for identifikasjon, vurdering og måling og overvåking av at risiko er hensiktsmessig håndtert,
- tilfredsstillende teknologi og verktøy som støtter prosesser og kontroller for identifikasjon, vurdering og måling og overvåking av risiko, og
- prosesser og kontroller for rapportering av risiko- og ledelsesinformasjon.

Vi har vurdert om Folketrygdfondets rammeverk for måling og styring av kredittrisiko er utformet og implementert i samsvar med målekriteriene.

En komponent i rammeverket vil være tilstrekkelig utformet dersom den enkeltvis eller i kombinasjon med andre elementer med rimelig grad av sikkerhet bidrar til å oppfylle det aktuelle målekriteriet.

Begrepet implementert omfatter iverksettelse på et gitt tidspunkt av de aktiviteter som følger av utformingen av rammeverket, men omfatter ikke den faktiske løpende gjennomføringen av disse aktivitetene, eller i hvilken utstrekning de fungerer effektivt og etter forutsetningene.

I vår vurdering av implementeringen har vi vurdert om det foreligger vesentlige avvik i implementeringen mot utformingen.

Building a better
working world

2 Folketrygdfondets måling og styring av kredittrisiko

Styring og kontroll av kredittrisiko inngår som en del av Folketrygdfondets overordnede rammeverk for risikostyring og internkontroll og blir ikke behandlet separat. Nedenfor omtales sentrale områder som har direkte relevans for måling og styring av kredittrisiko.

2.1 Overordnede styringsprinsipper (governance) for kredittrisiko

Med overordnede styringsprinsipper for kredittrisiko menes styrets eller ledelsens rammeverk for fordeling av roller og ansvar, tilnærming til risikostyring, fastsettelsen av risikotoleranse og krav til rapportering av kredittrisiko.

2.1.1 Overordnede roller og ansvar for risikostyring og internkontroll

Forvaltningen av Folketrygdfondet hører under styret. Styret skal sørge for forsvarlig organisering av virksomheten og har det overordnede ansvaret for risikostyring og internkontroll.

Folketrygdfondet har fått i oppgave å forvalte Statens pensjonsfond Norge i Folketrygdfondets eget navn. "Mandat for forvaltningen av Statens pensjonsfond Norge - SPN", fastsatt av Finansdepartementet 8. november 2010 med hjemmel i lov 21. desember 2005 nr. 123 om Statens pensjonsfond § 2 tredje ledd og § 7, sist endret ved vedtak 12. oktober 2016 nr. 1208, setter rammer for Folketrygdfondets risikostyring og internkontroll og forvaltningen av Statens pensjonsfond Norge.

Med utgangspunkt i mandatet gitt av Finansdepartementet vedtar styret i Folketrygdfondet prinsipper, retningslinjer og rammer både for organiseringen av virksomheten og for forvaltningen av Statens pensjonsfond Norge.

Folketrygdfondets rammeverk for risikostyring og internkontroll er fastsatt i «Prinsipper for risikostyring», som er vedtatt av styret. Rolle- og ansvarsdelingen innenfor risikostyringssystemet er organisert langs «tre forsvarslinjer»:

Førstelinjekontrollen er etablert og definert ved de kontrollaktiviteter som gjennomføres av de som innenfor delegerede fullmakter er ansvarlig for utførelse av forvaltningen. Førstelinjekontrollen er ansvarlig for at investeringsmandater etterleves. I førstelinjekontrollen inngår også oppgjørskontroll og avstemming av bank og depotkonti som utføres av hhv. oppgjørsseksjonen i avdeling for operasjoner og risikostyring og av økonomiavdelingen.

Andrelinjekontrollen utføres i form av at seksjonen finansiell og operasjonell risiko i avdeling for operasjoner og risikostyring forestår overvåking av førstelinjekontrollen. Seksjon for finansiell og operasjonell risiko i avdeling for operasjoner og risikostyring er ansvarlig for måling og rammekontroll av markedsrisiko, kredittrisiko og motpartsrisiko. Denne seksjonen forestår også rapportering av compliance, risikoanalyse og operasjonell risiko til styret og er ansvarlig for å tilrettelegge for god risikostyring og internkontroll, herunder prosesser for helhetlig risikostyring og rutinerevisjoner. Avdelingen er uavhengig av de avdelingene som gjennomfører investeringsbeslutninger.

Tredjelinjekontrollen ivaretas av internrevisor. Internrevisor skal uavhengig av administrasjonen foreta systematiske risikovurderinger og undersøkelser av internkontrollen for å sikre at den virker på en hensiktsmessig og betryggende måte. Internrevisor rapporterer til styret i Folketrygdfondet. Det er styret som, basert på internrevisors risikoanalyse,

Building a better
working world

fastsetter internrevisors årlige revisjonsplan. Internrevisjonsfunksjonen er utkontraktet. Dette styrker internrevisjonens uavhengighet og kompetanse.

Folketrygdfondets risikorammer for forvaltningen av Statens pensjonsfond er fastsatt i «Investeringsmandat for Statens pensjonsfond Norge», som er vedtatt av styret.

Folketrygdfondets styringsdokumenter gjennomgås, vurderes og godkjennes av Folketrygdfondets styre på årlig basis.

2.1.2 Risikopolicy og – toleranse

Mandatet gitt av Finansdepartementet setter rammer for Folketrygdfondets risikostyring og internkontroll og forvaltningen av Statens pensjonsfond Norge. Dette gir uttrykk for oppdragsgivers ønskede risikoprofil. Med utgangspunkt i dette har Folketrygdfondets styre fastsatt et rammeverk for risikostyring i «Prinsipper for risikostyring» og risikorammer for forvaltningen i «Investeringsmandat for Statens pensjonsfond Norge».

Mandatet gitt av Finansdepartementet fastsetter en referanseindeks for Statens pensjonsfond Norge. Referanseindeksen er basert på markedsindekser fra eksterne indekisleverandører, hvor det gjøres tilpasninger med hensyn på aksje- og renteandel, geografisk sammensetning, valuta, utstedertype og selskaper som er utelukket fra investeringsuniverset. Referanseindeksen for obligasjonsporteføljen er sammensatt basert på obligasjoner som inngår i Bloomberg Barclays Global Aggregate Bond Index med norsk, svensk, dansk eller finsk utsteder. Forvaltningen skal legges opp med sikte på at det annualiserte standardavviket til differanseavkastningen mellom faktisk portefølje og faktisk referanseindeks på ex ante basis (forventet relativ volatilitet) ikke overstiger 3 prosentpoeng. Mandatet legger til grunn en erfaring om at forventet relativ volatilitet ikke fanger opp kredittrisiko på en tilstrekkelig god måte og fastsetter en egen ramme for høyrisiko-obligasjoner (obligasjoner med kredittvurdering lavere enn «investment grade»). Forvaltningen skal legges opp med sikte på at høyrisiko-obligasjoner under normale markedsforhold ikke utgjør mer enn 25 prosent av markedsverdien av den private delen av obligasjonsporteføljen. I tillegg er Folketrygdfondet gitt i oppgave å fastsette supplerende risikorammer for kredittrisiko på enkeltutsteder- og porteføljenivå, samt prinsipper for måling og styring av kredittrisiko.

Styret i har i «Prinsipper for risikostyring» fastsatt prinsipper for måling og styring av kredittrisiko. Det skal foreligge en kredittvurdering for alle obligasjonsinvesteringer. Dersom det ikke foreligger en ekstern kredittvurdering skal det foretas en intern kredittvurdering. Alle interne kredittvurderinger skal dokumenteres. Utstederkategorier og enkeltutstedere som ikke kan modelleres i en intern kredittmodell, skal gis en begrunnet kredittvurdering basert på egenskaper ved utstederkategorien og/eller enkeltutsteder. Kredittrisiko skal måles og styres ved at det settes risikogrenser på porteføljenivå og for den enkelte utsteder. Det skal i tillegg utføres stresstesting av kreditlelementet i renteporteføljer basert på scenarioer. Det skal dokumentere at kredittrisiko er innenfor de risikogrenser som er fastsatt.

Hensikten med investeringsmandatet fastsatt av styret er å viderefører de kvantitative og kvalitative rammene for kredittrisiko som er gitt av Finansdepartementet. Det er i tillegg fastsatt en supplerende kvantitativ ramme for enkeltutstedere med kredittvurdering lavere enn BBB-. Denne definerer en maksimal eksponering per utsteder i % av nettoverdien av obligasjonsporteføljen basert på utstedertype.

Building a better
working world

2.1.3 Rapportering

Finansdepartementet har i sitt mandat etablert krav til rapportering og offentliggjøring av denne. Det skal blant annet gis en oversikt over utnyttelsen av rammene som er gitt i mandatet.

Kravene til rapportering vedrørende risikostyring og internkontroll til styret er nedfelt i investeringsmandatet fastsatt av styret og administrerende direktørs stillingsinstruks. Det skal kvartalsvis gis en oversikt over utnyttelsen av rammer gitt i mandatet og eventuelle brudd på rammer fastsatt av Finansdepartementet, styret eller administrerende direktør, herunder rammer for kredittrisiko. Månedlig skal det gis en kortfattet oversikt over avkastning, risikoutvikling og porteføljeendringer.

2.2 Risikoidentifisering

Identifisering av risiko handler om de prosesser som er etablert for hvordan Folketrygdfondets skal identifisere risiko for vurdering av risikoeksponeringen.

Administrerende direktør har i «Retningslinjer for måling, styring og kontroll av finansiell risiko» fastsatt retningslinjer for arbeidet med identifikasjon av risiko samt årlige egenevaluering av deres måling og styring av kredittrisiko og drøftelse med styret av styring, måling og kontroll av kredittrisiko. Administrerende direktør har delegert ansvaret for å legge til rette for dette til direktør for operasjoner og risikostyring. I tillegg er Folketrygdfondets risikokomiteé et rådgivende og forberedende organ for administrerende direktør i forbindelse med administrasjonens egenevalueringer. Risikokomiteéen består av viseadministrerende direktør, direktør operasjoner og risikostyring, økonomisjef, leder oppgjør, leder finansiell og operasjonell risikostyring og analytikere operasjonell risiko.

Den årlige egenevalueringen og drøftelsen med styret er et sentralt element i prosessen for å sikre at all relevant risiko identifiseres. Den ble sist gjennomført i juni 2016.

2.3 Risikovurdering og -måling

Vurdering og måling av risiko handler om de prosesser som er etablert for å rangere de ulike typene av identifiserte risiko i henhold til deres betydning.

Administrerende direktør har i «Retningslinjer for måling, styring og kontroll av finansiell risiko» fastsatt retningslinjer for hvordan kredittvurderingen skal skje og hvordan kredittvurderingen skal fastsettes for den enkelte utsteder. Kredittvurderingen skal baseres på utsteders kredittvurdering fra kredittvurderingsbyråene S&P, Moody's og Fitch hvis dette foreligger. Laveste kredittvurdering skal benyttes dersom det foreligger to eksterne kredittvurderinger. Foreligger det kredittvurderinger fra tre kredittvurderingsbyråer skal median kredittvurdering anvendes. Dersom det ikke foreligger kredittvurderinger for utsteder fra ett av de tre kredittvurderingsbyråene nevnt ovenfor skal kredittvurderingen fastsettes basert på et etablert hierarki av alternative kilder som avhenger av utstedertype. Leder for operasjoner og risikostyring kan fastsette en lavere kredittvurdering enn de interne modellene tilsier. Seksjon for finansiell og operasjonell risiko i avdeling for operasjoner og risikostyring er ansvarlig for å vurdere kredittrisikoen og fastsette kredittvurdering.

Administrerende direktør har i «Retningslinjer for måling, styring og kontroll av finansiell risiko» også fastsatt retningslinjer for hvordan risikogrenser skal fastsettes for den enkelte utsteder. Risikogrenser for den enkelte kombinasjon av kredittvurdering og utstedertype skal fastsettes basert på maksimal akseptert tapsrisiko beregnet med utgangspunkt i den foretatte

Building a better
working world

kredittvurderingen, som uttrykker sannsynlighet for mislighold, og forventet tap gitt mislighold. Maksimalt akseptert tapsrisiko skal fastsettes som en andel av nettoverdien av renteporteføljen. Sannsynlighet for mislighold skal være det høyeste anslaget på sannsynlighet for mislighold på 5 års sikt i den foregående kredittsyklusen. Tap gitt mislighold er skjønnsmessig fastsatt i «Retningslinjer for måling, styring og kontroll av finansiell risiko» med utgangspunkt i historiske data. For utstedere som inngår i referanseindeksen skal rammen være begrenset til den høyeste av indeksvekten denne beregnede risikogrensen. Seksjon for finansiell og operasjonell risiko i avdeling for operasjoner og risikostyring er ansvarlig for å fastsette en risikogrense for den enkelte kombinasjon av kredittvurdering og utstedertype samt per utsteder.

Administrerende direktør har i «Retningslinjer for måling, styring og kontroll av finansiell risiko» også fastsatt retningslinjer for hvordan måling av kreditteksponering skal skje for den enkelte utsteder. Utgangspunktet er at kreditttrammene skal belastes med markedsverdien av beholdningen. For obligasjoner med annen prioritet enn senior gjeld skal belastningen av kreditttrammen justeres med en faktor lik forholdstallet mellom dividenden ved en forventet kreditthendelse for obligasjoner med en annen prioritet enn senior gjeld og forventet dividende ved en kreditthendelse for senior gjeld. Disse faktorene er skjønnsmessig fastsatt i «Retningslinjer for måling, styring og kontroll av finansiell risiko». Seksjon for finansiell og operasjonell risiko i avdeling for operasjoner og risikostyring er ansvarlig for å måle eksponeringen på utstedernivå. Kreditteksponeringen måles løpende gjennom handelsdagen.

Gjennom «Retningslinjer for måling, styring og kontroll av finansiell risiko» har administrerende direktør også fastsatt retningslinjer for kvartalsvis stresstesting av kjente risikofaktorer. Stresstesten skal gjennomføres både for enkeltfaktorer og multiple faktorer. Seksjon for finansiell og operasjonell risiko i avdeling for operasjoner og risikostyring er ansvarlig for gjennomføring av stresstesting.

2.4 Risikoovervåking og -styring

Med overvåking av risiko menes en prosess hvor identifisert risikoeksponering overvåkes løpende. Med risikostyring menes en prosess hvor løpende beslutninger tas for en gitt risikoeksponering for å håndtere risikoen straks den er blitt identifisert og rangert.

Overvåking og styring av risiko gjennomføres av «Førstelinjekontrollen», de kontrollaktivitetene som utføres av de operative risikostyringsfunksjonene, og «Andrelinjekontrollen», de kontrollaktivitetene som utføres av avdelingen operasjoner og risikostyring som den sentrale risikostyringsfunksjonen.

Direktør for operasjoner og risikostyring har gjennom stillingsinstruks og «Retningslinjer for helhetlig og operasjonell risikostyring» ansvaret for å tilrettelegge for overvåking og styring av risiko. «Andrelinjekontrollen» ivaretas av seksjon for finansiell og operasjonell risiko i avdeling for operasjoner og risikostyring, som er ansvarlig for måling av og rammekontroll for kredittrisiko. Dette skal skje gjennom daglig måling av eksponering og kontroll av eksponering mot risikoramme på porteføljenivå og per utsteder.

Viseadministrerende direktør og direktør treasury har gjennom stillingsinstruks og interne mandater ansvaret for «Førstelinjekontrollen». De har fullmakt til å foreta transaksjoner som gir opphav til eller reduserer kredittrisiko. De skal løpende overvåke at kredittrisikoen er innenfor de tildelte rammene og iverksette nødvendige tiltak for å sikre fortsatt overholdelse av de tildelte rammene.

Building a better
working world

Eventuelle brudd på risikorammer skal rapporteres til investeringskomitéen. Investeringskomitéen er et rådgivende og forberedende organ for administrerende direktør. Komitéen møtes ukentlig og består i tillegg til administrerende direktør av viseadministrerende direktør, direktør aksjer, direktør operasjoner og risikostyring, direktør treasury og leder finansiell og operasjonell risiko. Investeringskomitéen følger opp den løpende rapporteringen fra avdelingen operasjoner og risikostyring av kredittrisiko og rammekontroll.

2.5 Teknologi og verktøy

Med teknologi og verktøy menes de tekniske systemer og verktøy som understøtter prosessene for identifisering, måling, rangering, overvåking, styring og rapportering av kredittrisiko.

Folketrygdfondet anvender SimCorp Dimension som ordre- og porteføljesystem. Alle transaksjoner skal registreres løpende i porteføljesystemet. Systemet inneholder overvåkningsfunksjonalitet som støtter gjennomføringen av løpende overvåking av eksponering og overholdelse av kredittrammer. Deler av prosessen, herunder fastsettelsen av kredittvurdering og beregning av kredittrammer, foregår i et datavarehus.

Det er etablert retningslinjer og prosedyrer for generelle IT-kontroller, dvs. tilgangskontroller og endringskontroller. I dette ligger det kontroller som sikrer at personer kun gis tilgang til de funksjonaliteter i systemene som følger av deres rolle, herunder arbeidsdeling mellom første- og andrelinjekontrollen. Endringskontrollene sikrer at det ikke gjennomføres uautoriserte endringer som påvirker systemets funksjonalitet.

2.6 Risikorapportering og ledelsesinformasjon

Med risikorapportering og relevant ledelsesinformasjon menes de prosesser hvor risikoprofilen, for eksempel aktuell risikoeksponering og effektiviteten til iverksatte kontrolltiltak, konsolideres og rapporteres internt i Folketrygdfondet og dets styrende organer.

Utnyttelsen av rammer for kredittrisiko gitt av Finansdepartementet eller styret er en del av kvartalsvis rapportering til styret. Styret skal motta en oversikt over eventuelle brudd på rammer, herunder kredittrisiko, fastsatt av Finansdepartementet, styret eller administrerende direktør. Eventuelle vesentlige brudd på rammer skal rapporteres i styremøter eller direkte til styreleder etter spesifikke kriterier i «Retningslinjer for helhetlig- og operasjonell risikostyring» fastsatt av administrerende direktør.

Building a better
working world

3 Funn og konklusjon

3.1 Bakgrunn

Vi har utført vårt arbeid i samsvar med ISAE 3000 – «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisjon av historisk økonomisk informasjon». Omfang og avgrensning av oppdraget fremgår av avsnitt 1. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

3.2 Funn

Vi har søkt å identifisere mulige avvik mot målekriteriene hva gjelder utforming og implementering av Folketrygdfondets rammeverk for måling og styring av kredittrisiko.

Eventuelle områder hvor Folketrygdfondet ikke fullt ut møter målekriteriene, men som ikke er ansett som vesentlig i forhold til målsettingene, vil ikke fremgå av denne rapporten. Likeledes vil uvesentlige forskjeller mellom utforming og implementering av rammeverket heller ikke fremgå.

Ingen vesentlige avvik er avdekket hva gjelder utforming eller implementering av Folketrygdfondets rammeverk for måling og styring av kredittrisiko.

Vurderingen av vesentlighet er basert på virksomhetens gjeldende risikoprofil. Forhold som er vurdert som uvesentlige i dag kan bli mer betydelige og dermed måtte revurderes ved endringer i risikoprofilen.

Funn og konklusjon er basert på Folketrygdfondets risikostyring og internkontroll slik det er utformet og implementert per i dag.

3.3 Konklusjon

Utforming

Vi mener Folketrygdfondets rammeverket for måling og styring av kredittrisiko i det alt vesentlige er utformet i samsvar med målekriteriene.

Implementering

Vi mener Folketrygdfondets rammeverket for måling og styring av kredittrisiko i det alt vesentlige er implementert slik det er utformet per i dag.

Oslo, 15. desember 2016
ERNST & YOUNG AS

Eirik Tandrevold
statsautorisert revisor

Building a better
working world

Appendiks: Rammeverk

Følgende rammeverk er vurdert å være relevante for kredittrisiko:

- Styrende dokumenter fastsatt av Finansdepartementet:
 - Mandat for forvaltningen av Statens pensjonsfond Norge - SPN
- Styrende dokumenter fastsatt av styret:
 - Stillingsinstruks administrerende direktør
 - Investeringsmandat Statens pensjonsfond Norge (SPN)
 - Prinsipper for risikostyring
- Styrende dokumenter fastsatt av administrerende direktør:
 - Stillingsinstruks for viseadministrerende direktør og leder rente- og makroavdelingen
 - Stillingsinstruks direktør treasury
 - Stillingsinstruks direktør operasjoner og risikostyring
 - Internt mandat SPN – renteportefølje
 - Internt mandat SPN – treasury
 - Retningslinjer for helhetlig- og operasjonell risikostyring
 - Retningslinjer for måling, styring og kontroll av finansiell risiko
- Andre dokumenter:
 - Finansiell risiko – evaluering og drøftelse
 - Kredittrisiko - Prosessbeskrivelse

Building a better
working world

Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS

Dronning Eufemias gate 6, NO-0191 Oslo
Oslo Atrium, Postboks 1156, 0107 Oslo

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA

Tlf: +47 24 00 24 00

Fax: +47 24 00 24 01

www.ey.no

Medlemmer av den norske revisorforening

Finansdepartementet
Avdeling for formuesforvaltning
Att.: Espen Erlandsen
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Oslo, 28. februar 2017

Oversendelsesbrev – Attestasjonsoppdrag Folketrygdfondet

Herved oversendes vår uavhengige attestasjonsuttalelse om beregning av avkastningen i 2016 for Folketrygdfondets samlede referanseindeks.

Med vennlig hilsen
ERNST & YOUNG AS

Eirik Tandrevold
statsautorisert revisor

Vedlegg

Building a better
working world

Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS

Dronning Eufemias gate 6, NO-0191 Oslo
Postboks 1156 Sentrum, NO-0107 Oslo

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA
Tlf: +47 24 00 24 00
Fax: +47 24 00 29 01

www.ey.no
Medlemmer av den norske revisorforening

Finansdepartementet

Uavhengig attestasjonsuttalelse om beregningen av avkastningen i 2016 for Folketrygdfondets samlede referanseindeks

Vi er engasjert for å avgi en attestasjonsuttalelse med betryggende sikkerhet om beregningen av avkastningen i 2016 for Folketrygdfondets samlede referanseindeks. Attestasjonsoppdragets mandat er gitt av Finansdepartementet i brev av 24. juni 2016.

Folketrygdfondets ansvar

Folketrygdfondet er ansvarlig for utforming og implementering av et rammeverk for beregning av referanseindeksen og beregningen av avkastningen for den samlede referanseindeksen i samsvar med kravene i «Mandat for forvaltningen av Statens pensjonsfond Norge - SPN», fastsatt av Finansdepartementet 8. november 2010 med hjemmel i lov 21. desember 2005 nr. 123 om Statens pensjonsfond § 2 tredje ledd og § 7.

Folketrygdfondet har gjennomført en beregning av avkastningen i 2016 for den samlede referanseindeksen, hvor resultatet fremkommer i vedlegg til denne uttalelsen. Folketrygdfondet er alene ansvarlig for denne beregningen.

Vår uavhengighet og kvalitetskontroll

Vi har overholdt kravene til uavhengighet i revisorloven og andre etiske krav i Den norske Revisorforenings regler om etikk, som er basert på grunnleggende etiske prinsipper som integritet, objektivitet, profesjonell kompetanse og tilbørlig aktsomhet, konfidensialitet og profesjonell adferd.

Vi anvender Internasjonal standard for kvalitetskontroll (ISQC 1) «Kvalitetskontroll for revisjonsfirmaer som utfører revisjon og forenklet revisorkontroll av regnskaper samt andre attestasjonsoppdrag og beslektede tjenester» og har et omfattende kvalitetskontrollsystem som omfatter retningslinjer og rutiner for overholdelse av etiske krav, profesjonelle standarder og gjeldende lover

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å avgi en uavhengig attestasjonsuttalelse med betryggende sikkerhet om hvorvidt Folketrygdfondet har beregnet avkastningen i 2016 for den samlede referanseindeksen i samsvar med kravene i «Mandat for Statens pensjonsfond Norge - SPN».

Vi har utført vårt arbeid i samsvar med ISAE 3000 – «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller begrenset revisjon av historisk finansiell informasjon». Standarden krever at vi planlegger og gjennomfører kontrollhandlinger for å kunne avgi en uttalelse med betryggende sikkerhet om at beregningen av avkastningen i 2016 for Folketrygdfondets samlede referanseindeks i det alt vesentlige er i samsvar med «Mandat for forvaltningen av Statens pensjonsfond Norge – SPN».

Building a better
working world

Et attestasjonsoppdrag innebærer utførelse av handlinger for å innhente tilstrekkelige og hensiktsmessige revisjonsbevis til å kunne uttrykke en konklusjon. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for vesentlige feil i beregningen av avkastningen for Folketrygdfondets samlede referanseindeks. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til de deler av den interne kontrollen som er relevante. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. De utførte handlingene omfatter en gjennomgang av Folketrygdfondets prosess og metode for beregning av avkastningen for referanseindeksen, etterregning og kontroll av indeksverdier som inngår i beregningen mot de eksterne indeksleverandørene.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er beregningen av avkastningen i 2016 for Folketrygdfondets samlede referanseindeks, hvor resultatet fremkommer i vedlegg til denne uttalelsen, i det alt vesentlige i samsvar med kravene i «Mandat for forvaltningen av Statens pensjonsfond Norge – SPN».

Oslo, 28. februar 2017

ERNST & YOUNG AS

Eirik Tandrevold

statsautorisert revisor

Building a better
working world

Appendiks: Resultatet av beregningen utarbeidet av Folketrygdfondet av avkastningen i 2016 for den samlede referanseindeksen

	Avkastning i 2016
Referanseindeksen for Statens pensjonsfond Norge - SPN	5,89 %